

Uppdatering av

”BEST PRACTICE” inom daglig verksamhet – en litteraturstudie

Daglig verksamhet för vuxna i arbetsför ålder med intellektuell funktionsnedsättning

EVA FLYGARE WALLÉN

**MÄLARDALENS HÖGSKOLA
ESKILSTUNA VÄSTERÅS**

Om Mälardalens kompetenscentrum för hälsa och välfärd (MKHV)

Mälardalens kompetenscentrum för hälsa och välfärd (MKHV) startade våren 2013 och är en del av Samhällskontraktet. Mälardalens högskola, Eskilstuna kommun, Västerås stad, Landstinget Sörmland och Landstinget Västmanland samverkar för att stärka regionen.

MKHV ska främja kvalitets- och kompetensutveckling inom verksamheterna: individ- och familjeomsorg, omsorg om personer med funktionsnedsättning samt äldreomsorg.

Mer information finns på www.mdh.se/mkhv

På uppdrag av MKHV inom Samhällskontraktet vid Mälardalens högskola har en kunskapsöversikt över publicerade arbetssätt/metoder/modeller gällande daglig verksamhet sammanfattats i en rapport som var klar 2016. I uppdraget ingick att genomföra workshops för chefer och personal som var verksamma i Eskilstuna respektive Västerås och delge dem resultatet samt genomföra en uppföljning efter ett respektive två år och återkoppla med ytterligare workshops.

Syftet med projektet har varit att med en kunskapsöversikt identifiera och prioritera kunskapsbehov att använda i nästa steg som underlag för praktikerna att utveckla en evidensbaserad verksamhet.

Genomförande

Litteratursökningen över "best practice" av daglig verksamhet som låg till grund för kunskapsöversikten gjordes under 2015 och sammanställdes i en rapport (2016-06-25).

Workshops med verksamma inom kommunen genomfördes under maj 2016, maj 2017 och december 2018. Första och sista tillfället ägde rum i både Eskilstuna och Västerås, medan mittentillfället endast i Eskilstuna på grund av bristande anmälningar i Västerås.

Workshopen 2016 omfattade dels en sammanfattning av rapporten och dels bikupor med frågeställningar utifrån resultatet. 1. Hur jobbar ni idag? Vad är bra? Vad saknar ni, vill förbättra? 2. Är någon av de tre publicerade formerna av daglig verksamhet som framkommit i den här rapporten relevanta för er verksamhet? 3. Är någon av de modeller/metoder av arbetssätt som presenteras i rapporten relevanta för er verksamhet? 4. Hur vill du jobba om 3 år? Vad skulle du behöva då?

Workshopen 2017 omfattade dels en mindre uppdatering av resultatet från rapporten och dels en rapportering av resultatet från bikuporna från den tidigare workshopen.

Workshopen 2018 omfattade en grundlig uppdatering av resultatet i rapporten samt en sammanfattning av hela uppdraget. Vid den tredje och sista workshopen deltog 34 personer varav endast tre som deltagit vid någon av tidigare års workshops.

Tre ytterligare aktiviteter har genomförts under projekttiden.

Deltagande med ett "pamphlet talk" vid en internationell konferens i Umeå (14-16 juni 2016) "International disability workshop" med titeln "Transitions across the life course of people with disabilities: experiences, opportunities and strategies, off- and online" och med nedanstående bidrag utifrån MKHV-rapporten: Challenges in the system for people with intellectual disabilities during working age.

Deltagande i konferensen HSS 2017 i Helsingborg, Högskola och Samhälle i Samverkan, i maj 2017 tillsammans med två andra genomförda kunskapsöversikter för praktiker (KÖP) "best practice rapporter" inom MKHV och beskrivning av uppdragen, genomförande och resultat.

Deltagande i Almedalen 2018 i en panel med diskussion kring daglig verksamhet, arrangerad av föreningen för barn, unga och vuxna med utvecklingsstörning, FUB.

Resultat från litteratursammanställning och genomförda workshops

Rapporten över "best practice" av daglig verksamhet presenterades vid fyra workshops under våren 2016 med sammanlagt 69 deltagare bestående av framförallt chefer och praktiker från kommunernas LSS-verksamhet. Best practice presenterades utifrån perspektiven brukare, personal och organisation och tre identifierade metoder för organisation av daglig verksamhet: Supported Employment (SE), 8-stegsmodellen och MICA, Människan i Centrum Arbete 3-stegsmodell beskrevs. Dessutom fyra förhållningssätt/modeller för ökad brukarsamverkan: PFA-Pedagogiskt förhållnings- och arbetssätt, ViTillsammans Min plan, Delaktighetsmodellen och Aktiv support. Best practice för brukare med motivation och vilja att arbeta och med tillräcklig social kompetens är SE som beskrivs som effektiv om arbetsgivaren är positiv och brukaren har tillgång till kontinuerligt stöd. Best practice för personal som arbetar med brukare som kan nå en samhällsplacering är professionen arbetskonsulent och då med kunskap om funktionsnedsättningen, organisationen och arbetsmarknaden. Under workshopen genomfördes bikipor (se ovan) för att belysa resultatet utifrån praktikernas erfarenhet.

Den mindre litteratursökningen för uppdatering av 2016 års rapport återgavs vid en workshop 2017 till 21 deltagare. Då kunde svensk forskning presenteras, som då hunnit publiceras, men även resultat från liknande frågeställning av hur daglig verksamhet bedrivs och hur daglig verksamhet bör bedrivas vilket uppmärksammats runt om i världen.

Arvidssons avhandling kom precis efter att rapporten blev klar och visade att knappt 50% av dem som slutar särskolan kan identifieras med någon form av daglig verksamhet, utifrån HURPID-registret som Högskolan i Halmstad skapat (Arvidsson, 2016; Arvidsson, Widén, & Tideman, 2015). Arvidsson redovisar även en påtaglig könsskillnad hos den lilla grupp som fått arbete med 70% män jämfört med 30% kvinnor. Chenu med kollegor hade publicerat en kritisk jämförelse och granskning av det som i Sverige omfattas inom stöd utifrån LSS-lagstiftningen för vuxna med intellektuell funktionsnedsättning mellan tre välfärdsstater (Sverige, Norge och England) som visar på både stora likheter men också skillnader (Chenu, Dæhlen, & Tah, 2016). Några exempel på skillnader som berörs är att i Norge är det inte diagnosen utan arbetsförmågan som avgör om individen har rätt till sjukbidrag/pension. Med en arbetsförmåga nedsatt till minst 50% innebär det rätt till 80% av en inkomst på medelinkomstnivå. I Sverige får många fler rätt till stöd utifrån LSS men med betydligt lägre ersättning. Ett annat område som skiljer är att i Norge har 70% av personal inom LSS-verksamhet en adekvat utbildning för sitt arbete. I England betalas ersättning ut från staten (inte kommun eller landsting som i Norge och Sverige). England har stor andel utbildad personal och för personer som står långt från arbetsmarknaden sorteras dessa in i en grupp med stöd utan så mycket utvecklingsmöjligheter. Individer i den andra gruppen "straffas" med försämrade ersättning om de inte lyckas komma i arbete. I England förekommer inte heller någon rätt till boende med stöd. Fleming med kollegor har studerat utvecklingen av daglig verksamhet på Irland under de senaste 15 åren (Fleming, McGilloway, & Barry, 2017). Av de som tar del av daglig verksamhet på Irland har 60% en måttlig intellektuell funktionsnedsättning och 20% en grav. Irland uppger betydligt högre andel med måttlig jämfört andra länder såsom Kanada (och Sverige). Fleming beskriver minst åtta olika former av daglig verksamhet men också att i gruppen unga förefaller många ändå avstå från den dagliga verksamhet som erbjuds. Det kan ju vara i överensstämmelse med det som Arvidsson rapporterar för Sverige där 24% av de som slutat särskolan varken fanns inom gruppen med stöd utifrån LSS eller i utbildning/arbete (Arvidsson et al., 2015).

Män tar oftare del av service än kvinnor och Fleming sammanfattar att mer individuella modeller behöver utvecklas och erbjudas. Friedman med kollegor i USA har sett över daglig verksamhet och stöd till arbete under perioden 1988 – 2013 och beskriver en dubblerad andel som tar del av stöd (Friedman, 2016). Verksamheter består av grupper som kan vara både segregerade från och integrerade på andra företag i kommunen. Det kan bestå av utbildning, fritidssysselsättning, volontärarbete med mera men gemensamt är att det inte är betalt arbete. En reflektion som författarna gör är att det är färre idag än tidigare som har arbete, som får stöd och handledning, som får möjlighet att träna på arbetsuppgifter och med en minskad möjlighet för individen att ta egna beslut. Lövgren med kollegor har på uppdrag av regeringen via Socialstyrelsen och Forskningsrådet för hälsa, arbetsliv och välfärd, Forte sammanställt möjlighet till arbete för personer med intellektuell funktionsnedsättning och vad som krävs för att detta ska kunna inkludera fler (Lövgren, Markström, & Sauer, 2017). Forskningen visar att det är svårt för personer med intellektuell funktionsnedsättning inte bara att få ett arbete utan också att behålla det. Faktorer som visar samband med att lyckas få ett arbete är att vara en yngre man med högre IQ, tillhöra majoritetsbefolkningen, vara motiverad, ha erfarenhet av arbete, kunna läsa och skriva och vara socialt kompetent. Författarna tar upp sju avgörande komponenter som behöver finnas i organisationen för att lyckas där den sjunde punkten är ”stöd till arbete ska när det är motiverat ALLTID omfatta och samordnas med stöd på övriga områden för individen”. I Forterapporten skriver författarna att arbetsfrämjande stöd behöver gå utöver att enbart försöka ändra eller träna individer (www.forte.se/publikationer/fk-funk). Gjermestad med kollegor i Norge har gjort en sammanställning över studier där personer med egen intellektuell funktionsnedsättning fått uttala sig om sitt vardagsliv (348 individer, 20 – 78 år gamla) (Gjermestad, Luteberget, Midjo, & Witsø, 2017). Teman som då framkom var att få ha drömmar, personalens attityd, att ha tillgång till individuellt och anpassat stöd, tillgång till personal som kan lyssna aktivt och motivera samt personal som har förmåga till att se både det som är bra och dåligt. FoU Södertörn i Stockholm har under året uppdaterat sin rapport över arbetssätt och metoder inom LSS-verksamhet och listat de vanligast förekommande (Engwall & Gustafsson, 2016). Författarna skriver att metodfrågor ligger i tiden men att många verksamheter uppfattar att individanpassning är det arbetssätt som används och att konsekvenspedagogik fortfarande förekommer trots att Socialstyrelsen avråder från att använda det. Det framkommer att metoder har betydelse på arbetsplatserna

med tryggare och självständigare brukare som mår bättre. Men för att personal ska kunna använda rätt metod vid rätt tillfälle behöver personal få tillfälle för reflektion kring vilket arbetssätt som ska användas när, var och hur och till vem. Avslutningsvis skriver författarna att förhållningssätt och människosyn kanske är viktigare inom LSS-verksamheter, inte bara metoder och arbetssätt. Ytterligare modeller/metoder som togs upp på workshopen 2017 var Självständighetens labyrint, ett material för cirkelträffar utvecklad inom FoU.nu i Stockholm, några exempel på daglig verksamhet i form av sociala arbetskooperativ samt metoden Snoezelen och digital kontaktdagbok utvärderade på Certec vid Lunds Tekniska Högskola. Dessutom redogjordes för SKLs rapport från 2016 på evidensbaserad praktik och där lyftes framförallt punkt 7 ”tillförsäkra brukarna och deras organisationer inflytande i utvecklingsarbetet”.

Vid workshopen 2017 gjordes en redogörelse för resultaten från de bikupor som genomfördes under workshopen 2016. Arton av deltagarna vid den första workshopen var antingen chefer eller hade ett övergripande ansvar i kommunen som samordnare eller som kvalitetsutvecklare. Vid bikupa ett med frågan vad som är bra idag framkom personalens engagemang, brukarperspektivet och att kontakter utanför den dagliga verksamheten tas och blir bättre och bättre. På frågan vad som saknas/kan förbättras framkom brist på tid på individnivå, att mycket tid går åt till omvårdnad och mat, personalbrist, avsaknad av tid för reflektion, saknar utbildning, önskemål om bättre lokaler, upplevelse att brukare inte kommer ut på arbetsmarknaden trots kapacitet för det ”inlåsning”, avsaknad av långsiktigt stöd till brukare, önskemål om bättre samverkan med andra berörda så som boende, försäkringskassan, arbetsförmedlingen, avsaknad av mer långsiktiga planer för brukare som inte är aktuella för arbetsmarknaden, önskemål om färre segregerade dagliga verksamheter, önskemål om ökad pedagogisk kompetens, avsaknad av möjligheter för brukare att få betalt arbete. Bikupa två med fråga om någon av de presenterade modellerna var relevanta för deras verksamhet svarade en del inte alls på grund av att deras brukare hade ett större omvårdnadsbehov, flera svarade att de kunde använda lite från flera, för vissa var både MICA och SE alternativ som skulle kunna fungera, flera svarade att trots användning av metoden SE var det få som övergick till lönearbete och flera svarade att utan långsiktigt stöd är det omöjligt för brukarna att komma ut på arbetsmarknaden och dessutom framkom problem med att hitta arbetsplatser. Resultatet från bikupa tre visade på att många av de metoder/modeller för arbetssätt som lyftes fram i rapporten används,

framförallt PFA. Men också att många blev nyfikna och ville veta mer om framförallt Delaktighetsmodellen, Min plan, och om sociala arbetskooperativ. Önskemål framkom även om ett ökat samarbete mellan kommun och högskola för att få bekräftat om metoder som används i verksamheten verkligen är bättre än något annat. Bikupa fyra skickade med tankar som att politiker behöver bättre insikt i hur brukarnas vardag egentligen ser ut, en önskan om att brukare ska kunna få välja mycket mer utifrån egna intressen och önskemål, att fler företag erbjuder arbetstillfällen och att personal erbjuds utökade utbildningsmöjligheter

Två deltagare som deltog i workshop ett berättade om förändringar som skett i kommunen sedan senast, dels att brukare från daglig verksamhet fått stöd med arbetsbiträde utifrån samma modell som brukare inom psykiatri redan tidigare fått inom IPS. En annan kommun hade gjort en omfattande sammanställning över framtida behov av daglig verksamhet för att möta upp de kommuninvånare som sannolikt skulle efterfråga den insatsen.

Uppdatering och workshop 2018 (34 deltagare)

Inför den tredje workshopen genomfördes en mer utförlig uppdatering av rapporten. Litteratursökning gjordes i vetenskapliga databaser (Social service abstract, Cinahl plus, Medline, PsycInfo och Eric). Eftersom MDH inte längre prenumererar på Discovery där sökningen gjordes ursprungligen kunde den inte göras identisk. Dessutom gjordes en manuell sökning på FoU, DIVA/Avhandlingar, Socialstyrelsen, SKL och FUB. Termer som användes var intellectual disabil* OR developmental disabil* OR learning disabil* tillsammans med AND (day* OR day* service OR community service OR day* program OR day* activit* OR day* cent*) respektive AND (“non work” OR “non vocational” OR “pre vocational”) respektive AND (occupation OR vocation OR sheltered) respektive AND (art OR arts OR artist OR artistic OR theatre OR theater OR drama OR craft) respektive AND (profound). Avgränsningar gjordes till vuxna (adult) och publicerade mellan 2014 – framåt (2018).

Resultat från uppdateringen 2018

Resultaten får presenteras i väntan på LSS-utredningen och revidering av LSS-lagen som blivit framskjuten flera gånger och nu till 2019. Det medför en fortsatt osäkerhet kring om och hur den största insatsen (32% av samtliga insatser) daglig verksamhet kommer förändras. Socialstyrelsen fortsätter att rapportera LSS-verksamhet årligen och nu med utökad information på sin hemsida.

Inga nya modeller för att organisera daglig verksamhet framkommer i litteraturen. Däremot har flera svenska avhandlingar publicerats med teman som kvalitet kontra budget och om det påverkar möjligheten för personer att gå från daglig verksamhet till arbete (Hultkrantz, Värja, & Larsson-Tholén, 2018; Värja, Larsson Tholén, & Hultkrantz, 2017). Hultkrantz med kollegor konstaterar att utgiften per brukare i kommunen visar samband med förändringar i skattebas och politisk majoritet trots att Sverige har ett skatteutjämningsystem då det gäller de kostnader kommunen har för LSS-insatser. Värja med kollegor undersökte om kostnaden per brukare visade något samband med antal som övergår till arbete från daglig verksamhet och såg att fler gick till arbetet i kommuner där det finns en rutin för individuell plan, där beslut på daglig verksamhet följs upp, där det finns en årlig rutin för att se över möjlighet till arbete och där brukarundersökningar genomfördes. Hon kunde även konstatera att de kommuner som lägger mer pengar på sina brukare dels har en plan för kompetenshöjning av personalen dels genomför brukarundersökningar. En kritisk studie har undersökt inställningen hos ett antal stora företag i Sverige och Norge inför att anställa personer med funktionsnedsättning (Kuznetsova & Yalcin, 2017). Det som framkom var att det viktigaste var medvetandegörande medan däremot antidiskrimineringslagar och finansiella åtgärder hade liten påverkan. Istället var avgörande faktorer riktad företagspolitik, råd- och stödfunktioner och värderingar hos ledarna. I en amerikansk delfi-studie, vilket innebär att en panel av experter tillfrågas och sedan ett antal gånger får ta ställning till påståenden för att nå ett konsensus, utforskades vilka tio faktorer som var viktigast för att gå från segregerade verksamheter till mer inkluderande (Sulewski et al., 2017). Faktorer som listades var att stödet många gånger behöver vara en till en och med tillräcklig tid för att verkligen lära känna personens önskemål och intressen. Att personal behöver vara kreativ och det är av stor betydelse att inte resurser, scheman och befintlig struktur blir till hinder. Att en holistisk syn är helt avgörande för att nå framgång med arbete och dagligt stöd i kombination. Alltså en slutsats helt i överrensstämmelse med den svenska rapporten av Lövgren med kollegor (Lövgren et al., 2017). Organisering av daglig verksamhet för brukare med mer omfattande behov har publicerats på senare år. En holländsk studie som presenterades vid International Association for the Scientific Study of Intellectual and Developmental Disabilities, IAS-SIDDs konferens i Aten sommaren 2018 hade undersökt vilka organisatoriska skillnader det fanns mellan verksamheter med mer eller mindre utmanande beteende hos brukare ("Policy & Practice," 2018). Det som framkom var att

där organisationens policy var otydlig, där brukaren behövde anpassa sig till organisationen istället för tvärtom och där det fanns en attityd hos personal med oförmåga att se sin egen roll förekom utmanande beteende mer. På samma konferens presenterades flera svenska pågående studier från södra Sverige, dels en av Björne kring hur stöd till brukare med störst behov bör organiseras och dels en av Arvidsson på hur stöd utifrån LSS kan förbättras och hur erfarenheter från praktiker bäst kan tas till vara.

Personcentrerad planering, hur går det till? En översiktsartikel konstaterar att det finns mycket lite evidens, framförallt på HUR det ska göras och vad som ska ingå och att mycket lite stöd finns för att det ger brukaren ökad kontroll över sitt liv (Ratti et al., 2016).

Ett antal studier på "best practice" ur perspektivet brukare utifrån intervjustudier har genomförts under de senaste åren. En svensk där Svanelöv intervjuat brukare på daglig verksamhet kring delaktighet (Svanelöv, Enarsson, Flygare Wallén, & Stier, 2018). Här framkommer fikapausen som ett tillfälle av att vara del av något och centralt för upplevelsen av delaktighet och trivsel. Akkerman et al har frågat om arbetstillfredsställelse hos personer på daglig verksamhet (Akkerman, Kef, & Meininger, 2018). Här har man utgått från motivationsteorin SDT (self-determination theory) som försöker förstå individ och miljöfaktorer som hindrar eller främjar motivation och som kan användas för att mäta basala psykologiska behov såsom känsla av kompetens, valfrihet, frivillighet, självbestämmande och samhörighet. Resultatet visar att arbetstillfredsställelse upplever de som också upplever sina basala psykologiska behov tillgodosedda och föreföll inte beroende av i vilken form/regi arbetsplatsen är. I den här studien var de som intervjuats alla inom en holländsk typ av LSS-verksamhet, utifrån samhällets regelverk bedömda att inte klara ett arbete på öppna marknaden. De hade samtliga sysselsättning i någon form i verksamheter som var segregerade eller integrerade på reguljära arbetsplatser. Men författarna poängterar att detta representerar de som deltog i den här undersökningen och att andra personer med lindrig intellektuell funktionsnedsättning inte nödvändigtvis skulle uppleva det på samma sätt. Ytterligare en studie, den här från England, där personer med intellektuell funktionsnedsättning på daglig verksamhet intervjuats och beskriver hur verksamheten skapar meningsfullhet och egenvärde för dem (Gajewska & Trigg, 2016).

Organisation och upplevelse av daglig verksamhet med inriktning på konstnärliga områden har nu publicerats både internationellt och från Sverige (Knutes Nyqvist & Stjerna, 2017; Reichenberg, 2016; Royeen, 2016). Dessa tre verksamheter beskriver utifrån intervjuer med brukare faktorer som att det är individens uttryck som är det viktiga, en upplevelse av att kunna påverka, upplevelse av respekt och utan någon strävan mot normalitet. En reflektion skulle kunna vara att inom konstnärliga verksamheter finns mindre rätt och fel och en individs uttryck kan aldrig ersättas av någon annans. Kanske medför detta en mer jämlik verksamhet där det per automatik utgår från att "locka" fram individens egna uttryck istället för att forma om till en förutbestämd uppgift såsom att arbeta som cafébiträde.

Under året har FUB genomfört en nationell insamling av synpunkter på LSS-verksamhet från brukare och anhöriga (<http://www.fub.se/om-fub/aktuellt/nyheter/ny-rapport-fran-fub-500-roster-om-lss>). Förslag på förbättring av daglig verksamhet som framkommer är mer riktad kompetens hos personal, närvarande chef, arbetsterapeuter, logopedier, vuxenpedagoger, professionella i konstnärlig verksamhet samt tid för handledning och reflektion för personalen. Några förslag som framkommer för en bättre daglig verksamhet är önskemål om att individuell plan upprättas i god tid före påbörjad daglig verksamhet, att kommungränser tas bort för ökad valfrihet och att system utvecklas så att inte fungerande arbetsplatser för brukare avslutas av skäl som att en specifik handledare slutar.

Sammanfattning

Det är slående hur samma frågeställningar uppkommer runt om i världen samtidigt. Stängningen av institutioner, normaliseringsprincipen, utflyttning i kommunerna och arbetslinjen är verkligheten i många länder och för forskningssamhället har det tagit ett par decennium att komma igång med att undersöka hur det går. Även om länder i västvärlden skiljer sig åt avseende om institutionerna fullt ut lagts ner, vilket socialförsäkringssystem landet har eller hur lagstiftningen ser ut för personer med funktionsnedsättning så är mycket mer lika. Personer med intellektuell funktionsnedsättning, som är beroende av stöd från samhället eller någon annan, i olika stor omfattning men för många livet ut i olika grad, är en stigmatiserad grupp med svårigheter att få arbete och för de som arbetar att få lön för det arbete de utför. Likaså är bristande utbildning hos personal liksom brist på evidensbaserade metoder för att uppnå verksamheters målsättning förekommande runt om i

världen, medförande en ökad risk för stigmatisering även inom riktade verksamheter med bristande inflytande och makt över sitt liv och begränsningar i att uppnå sin fulla potential för brukare som vistas där.

När forskning som i det här sammanhanget ska tolkas och värderas så framkom det så sent som sommaren 2018 på IASSIDDs konferens en osäkerhet om vilken terminologi som beskriver sysselsättning för personer som bedömts inte kunna stå till arbetsmarknadens förfogande, såsom daglig verksamhet i Sverige. För ett drygt decennium sedan var det vilken terminologi som representerade personer med intellektuell funktionsnedsättning som det togs konsensus om för att göra forskningsresultat mer överförbara till andra länder. Att terminologi för daglig verksamhet nu internationellt uppmärksammas visar att den här rapporten varit tidigt ute och samtidigt helt rätt i tiden.

Referenser

- Akkerman, A., Kef, S., & Meininger, H. P. (2018). Job satisfaction of people with intellectual disabilities: the role of basic psychological need fulfillment and workplace participation. *Disability and Rehabilitation*, 40(10), 1192-1199. doi:10.1080/09638288.2017.1294205
- Arvidsson, J. (2016). *Sysselsättning och social rättvisa En nationell registerstudie om 12 269 unga vuxna med intellektuell funktionsnedsättning*. Halmstad University Press, Halmstad. Retrieved from <http://hh.diva-portal.org/smash/get/diva2:920464/FULLTEXT01.pdf>
<http://urn.kb.se/resolve?urn=urn:nbn:se:hh:diva-30768>
- Arvidsson, J., Widén, S., & Tideman, M. (2015). Post-school options for young adults with intellectual disabilities in Sweden. *Research and Practice in Intellectual and Developmental Disabilities*, 2(2), 180-193. doi:10.1080/23297018.2015.1028090
- Chenu, L. d., Dæhlen, D., & Tah, J. (2016). A critical comparison of welfare states and their relevance to people with an intellectual disability. *Journal of Intellectual Disabilities*, 20(4), 397-415. doi:doi:10.1177/1744629515624613
- Engwall, K., & Gustafsson, H. (2016). 147/16 Arbetssätt och metoder inom LSS-verksamheter. Retrieved from
- Fleming, P., McGilloway, S., & Barry, S. (2017). Day Service Provision for People with Intellectual Disabilities: A Case Study Mapping 15-Year Trends in Ireland. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 30(2), 383-394. doi:10.1111/jar.12249
- Friedman, C. (2016). Day Habilitation Services for People With Intellectual and Developmental Disabilities in Medicaid Home and Community-Based Services Waivers. *Research & Practice for Persons with Severe Disabilities*, 41(4), 244-255. doi:10.1177/1540796916664337
- Gajewska, U., & Trigg, R. (2016). Centres for People with Intellectual Disabilities: Attendees' Perceptions of Benefit. *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 29(6), 587-591. doi:10.1111/jar.12212
- Gjermestad, A., Luteberget, L., Midjo, T., & Witsø, A. E. (2017). Everyday life of persons with intellectual disability living in residential settings: a systematic review of qualitative studies. *Disability & Society*, 32(2), 213-232. doi:10.1080/09687599.2017.1284649

- Hultkrantz, L., Värja, E., & Larsson-Tholén, S. (2018). Political and economic determinants of expenditure on day services for persons with intellectual disabilities or autism. *European Journal of Social Work*, 21(2), 207-221. doi:10.1080/13691457.2017.1286295
- Knutes Nyqvist, H., & Stjerna, M.-L. (2017). Artistry and disability – Doing art for real? Affordances at a day activity centre with an artistic profile. *Disability & Society*, 32(7), 966-985. doi:10.1080/09687599.2017.1337563
- Kuznetsova, Y., & Yalcin, B. (2017). Inclusion of persons with disabilities in mainstream employment: is it really all about the money? A case study of four large companies in Norway and Sweden. *Disability & Society*, 32(2), 233-253. doi:10.1080/09687599.2017.1281794
- Lövgren, V., Markström, U., & Sauer, L. (2017). Towards Employment: What Research Says About Support-to-Work in Relation to Psychiatric and Intellectual Disabilities. *Journal of Social Work in Disability & Rehabilitation*, 16(1), 14-37. doi:10.1080/1536710X.2017.1260516
- Policy & Practice. (2018). *Journal of Applied Research in Intellectual Disabilities*, 31(4), 569-588. doi:doi:10.1111/jar.12486
- Ratti, V., Hassiotis, A., Crabtree, J., Deb, S., Gallagher, P., & Unwin, G. (2016). The effectiveness of person-centred planning for people with intellectual disabilities: A systematic review. *Research in Developmental Disabilities*, 57, 63-84. doi:10.1016/j.ridd.2016.06.015
- Reichenberg, M. (2016). Who will present it during the broadcast? A case study at a daily activity centre. In (Vol. 16:1, s. 65-73): *Journal of Research in Special Educational Needs*.
- Royeen, L. (2016). Arts of Life: A Place for Artists to Participate and Engage. *Open Journal of Occupational Therapy (OJOT)*, 4(2), 1-4. doi:10.15453/2168-6408.1285
- Sulewski, J. S., Timmons, J. C., Lyons, O., Lucas, J., Vogt, T., & Bachmeyer, K. (2017). Organizational transformation to integrated employment and community life engagement. *Journal of Vocational Rehabilitation*, 46(3), 313-320. doi:10.3233/JVR-170867
- Svanelöv, E., Enarsson, P., Flygare Wallén, E., & Stier, J. (2018). Understandings of participation in daily activity services among people with intellectual disabilities: a pedagogical sociocultural perspective. *Journal of Intellectual Disabilities*, 1-13. doi:10.1177/1744629517743578

Värja, E., Larsson Tholén, S., & Hultkrantz, L. (2017). Analysis of cost and quality indicators of day activity service programmes in Sweden. *Scandinavian Journal of Disability Research*, 19(4), 347-361. doi:10.1080/15017419.2016.1264466

SAMHÄLLSKONTRAKTET

Adress: Box 883, 721 23 Västerås.

Adress: Box 325, 631 05 Eskilstuna.

E-post: info@mdh.se **Webb:** www.mdh.se